

Miten käsitellä sotaa ja uutistulvaa lapsen kanssa?

Vanhempainiltamalli ala- ja yläkouluun
MLL | 2022

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

LAPSET ENSIN

Tilaisuuden tavoitteet

MLL:n vanhempainillan tarkoituksena on

1. auttaa vanhempia käsittelemään lapsensa kanssa Ukrainan sodan ja sitä koskevan uutistulvan herättämiä ajatuksia ja tunteita
2. varmistaa, ettei yksikään lapsi koulussa tai muissa yhteisöissä joudu taustansa takia kiusatuksi tai syrjityksi

A top-down view of several hands holding smartphones. One hand in the center is pointing at the screen of a white smartphone. The phones are arranged in a circle, and the background is a blurred outdoor setting. In the top right corner, there are three horizontal white brushstroke-like marks.

**Sota ei ole näkymätön
digitaalisen ajan lapsille ja
nuorille**

Miten käsitellä lapsen kanssa sota?

1. **Anna** lapselle aikaa ja tilaa kertoa tuntemuksistaan. Aloita kysymällä, mitä lapsi itse ajattelee ja tietää asiasta.
2. **Puhu** kouluikäisen kanssa konflikteista. Kerro tosiasioita, vältä dramatisointia ja pyri pysymään rauhallisena.
3. **Kerro**, että aikuiset pyrkivät ratkomaan tilannetta parhaallaan.
4. **Auta** lasta hahmottamaan, että uutisissa kerrotut asiat eivät uhkaa häntä.
5. **Luo** toiveikkuutta. Kerro, että uutisista huolimatta sodat ovat vähentyneet.
6. **Suojaa** lasta aikuisten huolelta. Jos uutiset ahdistavat, ota taukoa niiden seuraamisesta ja tee asioita, jotka tukevat omaa hyvinvointiasi.

Keskustellaan

- Millaisia havaintoja olette tehneet lasten mahdollisista reaktioista sotaan?
- Miten olette puhuneet asiasta koulussa ja kotona?
- Miten olette sanoittaneet sitä, mistä sodassa on kysymys?
- Miten olette luoneet lapselle turvallisuuden tunnetta?

Lapsi ja nuori uutistulvassa

Sota näkyy netissä

- Sodan tapahtumat välittyvät lapsille ja nuorille netissä, somessa ja viestiketjuissa.
- Lapsi voi törmätä rajuihin kuviin tai videoihin vahingossa, mutta niitä löytää myös tietoisesti hakemalla.
- Lasten ja nuorten suosimilla somekanavilla voi levitä paitsi järkyttäviä sisältöjä, myös harhaanjohtavaa tietoa.

Lapsen turvallisuus ja hyvinvointi on vanhemman vastuulla, myös digiympäristöissä.

Suojaa ja läsnäoloa kouluikäiselle

1. Kysy lapselta tai nuorelta millaista sotaan liittyvää sisältöä hän on kohdannut omilla tai kavereiden laitteilla. Kuuntele, mitä ajatuksia ja tunteita ne lapsessa herättävät. Purkakaakaan niitä yhdessä.
2. Rajoita sellaisten somekanavien käyttöä, joilla leviää järkyttävää tai ahdistavaa sisältöä.
3. Järkyttäviä kuvia tai videoita ei pidä jakaa eteenpäin esimerkiksi ikätovereille. Sama pätee epäilyistä herättäviin tietoihin.
4. Kriisin keskellä voi olla vaikea arvioida, mitkä sisällöt ovat totta ja mitkä eivät. Jutelkaa millaiseen uutisointiin voi luottaa.

Onko perheessä pienempiä sisaruksia?

- Alle kouluikäisen lapsen ei tarvitse seurata uutisia.
- Vältä uutisten seuraamista lapsen kuullen tai nähden.
- Pyri pysymään rauhallisena. Jo pieni lapsi aistii herkästi aikuisen järkytyksen, huolimatta siitä mitä vanhempi puhuu. Aikuisen rauhallisuus luo lapselle turvaa.
- Puhu uutisoinnin herättämistä ajatuksista ja tunteista muiden aikuisten kanssa. Keskustelutukea saat myös MLL:n Vanhempainpuhelimesta ja chatista.

Keskustellaan

- Millaisia havaintoja olette tehneet lasten sosiaalisen median käytöstä ja reaktioista uutiskuvastoon?
- Miten olette toimineet, jotta lapsi välttyisi järkyttäviltä kuvilta, uutisilta ja disinformaatiolta?

**Kun sosiaalinen
media ja uutiset
täyttävät
sodalla, on
tärkeää avata
keskustelu
kotona.**

Informaatiotosodan tavoitteena on vaikuttaa

Disinformaatio on tarkoituksella tuotettua väärää tai harhaanjohtavaa tietoa.

Misinformaatio on vahingossa tuotettua tai liikkeelle laitettua väärää tietoa.

Visuaalinen vaikuttaminen, deepfake ja muut video- ja kuvamanipulaatiot, meemit.

Informaatiotosodan tavoitteena on luoda vastakkainasettelua ja viholliskuvia

Valeutiset ovat tarkoituksella tuotettua, osittain tai täysin väärää tietoa. Imitoivat journalistisia sisältöjä.

Propaganda on useimmiten vallankäyttäjien toteuttamaa. Luo asioista yksipuolisen kuvan tavoitteenaan vaikuttaa vallanpitäjille suotuisasti ihmisten arvoihin, tunteisiin ja mielipiteisiin.

Vaali medialukutaitoa

- **Fakta vai mielipide?** Mitä sisällöllä tavoitellaan? Somessa leviää valtavasti sisältöjä, mutta kaikki informaatio ei aina perustu faktoihin. Kriiseissä somevirrat täyttyvät myös henkilökohtaisista mielipiteistä, kokemuksista, feikkiprofiileista ja informaatiovaikuttamisesta.
- **Asianmukainen uutisointi** pohjaa luotettavien viranomaisten ja asiantuntijoiden lausuntoihin ja tarkistettuun tietoon ja peilaa tapahtumia monelta kantilta. Perinteiset mediat ovat sitoutuneet Journalistin ohjeisiin, jotka tukevat luotettavaa tiedonvälitystä.

Valeuutiset ja vihapuhe haastavat tiedonsaantia

Vaikuttaako tiedon lähde luotettavalta? Pyrkiikö sisältö vaikuttamaan ajatteluusi tai vetoamaan tunteisiisi? Voisiko kyseessä olla valeuutinen?

- Tutki kuvia, videoita ja infograafeja medialukutaitosi avulla. Asiayhteydestään irrotettujen sisältöjen tai manipulaatioiden, kuten deepfake-videoiden erottaminen aidoista sisällöistä ei ole usein helppoa. Harkinta kannattaa verkossa aina.
- Tunnista ihmisiä tai ihmisryhmiä syrjivä vihapuhe, jonka tarkoituksena on kääntää ihmisten mielipiteitä toisia vastaan.
- Älä jaa huhuja ja kyseenalaista sisältöä eteenpäin.

Ota lapsen mediamaisema puheeksi

Kysy omalta lapseltasi tai nuoreltasi:

- Millaista sotaan liittyvää sisältöä hän kohtaa netissä, verkkopeleissä tai puhelimellaan? Miltä tilanne näyttää lapsen somesta käsin?
- Mitä ajatuksia, tunteita tai kysymyksiä asia hänessä herättää?
- Mistä lähteistä hän saa ja etsii tietoa? Keitä hän seuraa netissä?
- Miten sota on esillä kaveriporukassa ja netissä nuoren yhteisöissä?

Sodan vaikutus lasten yhteisöihin

Sodan kirvoittamaan kiusaamiseen pitää puuttua

- MLL:n Lasten ja nuorten puhelimen ja chatin yhteydenotoissa kuuluu venäläistaustaisten lasten kiusatuksi ja syrjinnän kohteeksi joutuminen.
- Kiusaaminen on ryhmäilmiö. Siksi jokainen lapsi ja nuori voi siihen vaikuttaa olemalla hyväksymättä sitä ja puolustamalla kiusattua.
- Ota kiusaaminen puheeksi lapsen ja nuoren kanssa. Muistuta, että ketään ei saa kiusata kenenkään taustan vuoksi - eikä muutenkaan!

Aikuisen esimerkillä on väliä

- **Aikuisten vastuu:** miten omalla esimerkillään (puheet, käyttäytyminen) tulee vahvistaneeksi tai hälventäneeksi lasten ennakkoluuloja ja syrjivää käytöstä.
- On tärkeä puhua lapsille siitä, että **yksilöt eivät ole vastuussa** valtion johdon teoista. Sota ei ole lasten tai yksittäisten ihmisten syytä.
- Muistetaan, että **ihmiset ovat samanlaisia joka maassa**; he iloitsevat, surevat ja unelmoivat samoista asioista ja haluavat rauhaa.

Keskustellaan

Opettajat / koulun ammattilaiset:

- Onko koulussa havaittu sotaan ja oppilaan taustaan liittyvää kiusaamista, syrjintää tai ikäviä puheita?
- Miten niihin on reagoitu? Miten niitä ehkäistään?

Vanhemmat:

- Onko lapsesi kertonut kotona sotaan ja omaan tai toisen oppilaan taustaan liittyvästä kiusaamisesta, syrjinnästä tai ikävistä puheista? Millaisesta?
- Mitä vanhemmat voivat tehdä asian muuttamiseksi kotona? Entä yhdessä koulun ja muiden vanhempien kanssa?

Jos huoli herää lapsesta tai nuoresta

- Keskustele lapsen kanssa, jos lapsi näyttää huolestuneelta tai alakuloiselta, sota tulee jatkuvasti uniin, puheisiin, leikkeihin tai piirustuksiin.
- Vanhemmat lapset saattavat keskustella aiheesta myös keskenään. Seuraa lapsen ja nuoren mielialaa ja puheita. Tarjoa mahdollisuuksia keskustella aiheesta kotona.
- Jos lapsen tai nuoren ahdistusoireet ovat kovin voimakkaita eivätkä mene pois päivien kuluessa, on hyvä kysyä neuvoa ammattilaiselta (esim. terveydenhoitajalta tai koulupsykologilta)

Luo toiveikkuutta ja tulevaisuususkkoa

- Painota, että vaikka uutisissa esitetään huolestuttavia asioita, on myös paljon aikuisia, jotka tälläkin hetkellä pyrkivät ratkomaan tilannetta.
- Korosta, että sodan jatkuminen ei ole kenenkään etu. Kerro, että kaikesta huolimatta sodat ovat maailmassa vähentyneet ja ihmisten hyvinvointi on kohentunut, ja että sen eteen tehdään työtä, että näin olisi jatkossakin.
- Luo rauhallista tunnelmaa ja pidä yllä arjen rutiineja. Ole lapselle läsnä.
- Lapset ja nuoret pitävät yhdessä olemisesta ja tekemisestä. Voitte pelata lautapelejä, lukea kirjaa, ulkoilla, askarrella, leipoa, katsoa perhe-elokuvia.

**Vanhempainiltamalli
pohjautuu MLL:n
Vanhempainnetin ja
Nuortennetin
artikkeleihin, joista
saa lisätietoa aiheesta:**

**MLL tukee Ukrainan
tilanteen käsittelyssä -
Mannerheimin
Lastensuojeluliitto**

Tukea ja tietoa vanhemmille

Keskustelutukea

[MLL:n Vanhempainpuhelin](tel:080092277)

p. 0800 92277

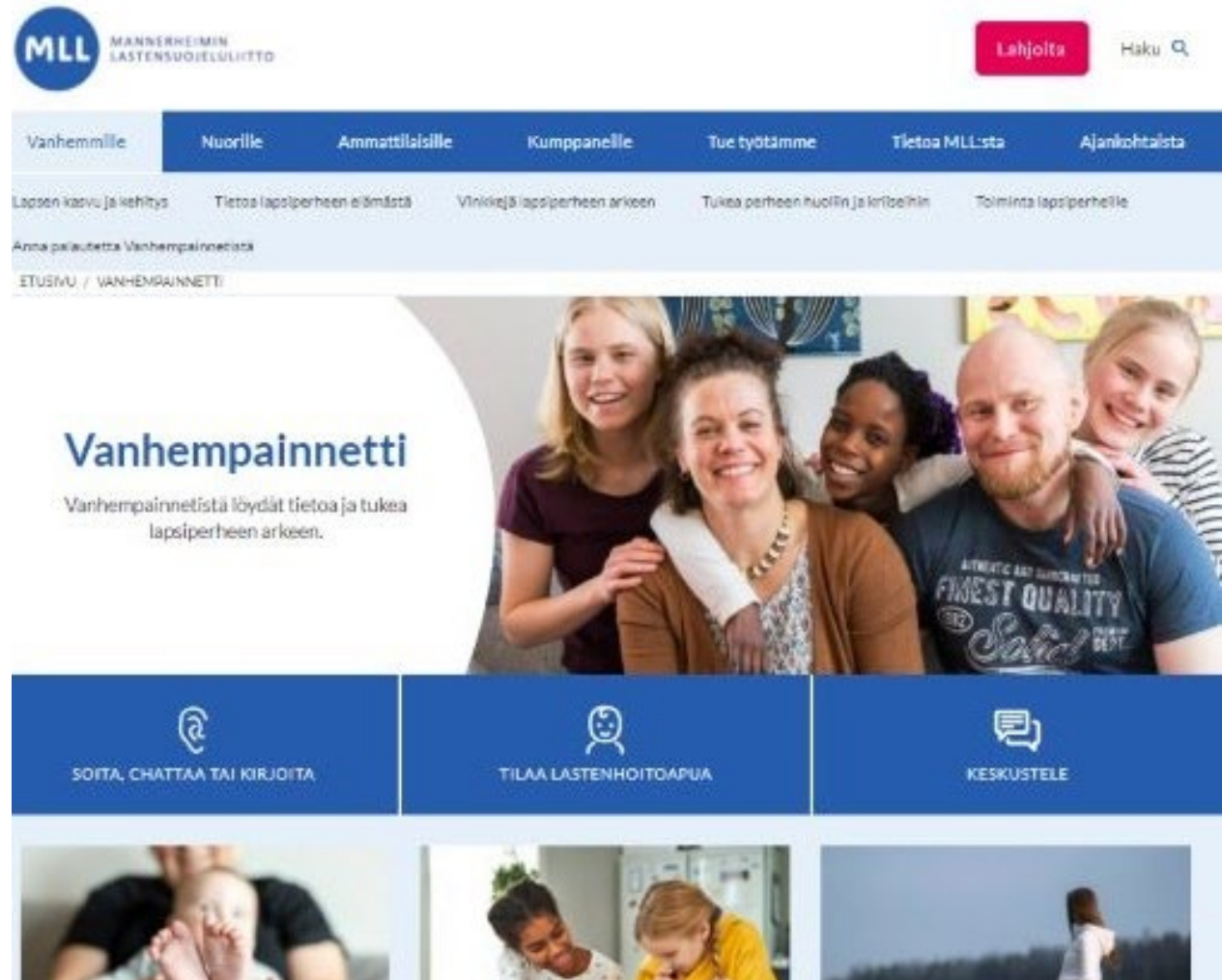
Myös chat ja nettikirjepalvelu

MLL:n Vanhempainnetti

www.mll.fi/vanhempainnetti

MLL:n mediakasvatussisällöt

www.mll.fi/mediakasvatus

The screenshot shows the MLL website interface. At the top left is the MLL logo with the text 'MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO'. To the right is a search bar with 'Lahjoita' and 'Haku' buttons. Below the logo is a navigation menu with tabs: 'Vanhemmille', 'Nuorille', 'Ammattilaisille', 'Kumppanille', 'Tue työtämme', 'Tietoa MLL:sta', and 'Ajankohtaista'. Underneath the menu are several links: 'Lapsen kasvu ja kehitys', 'Tietoa lapsiperheen elämästä', 'Vinkkejä lapsiperheen arkeen', 'Tukea perheen huolin ja kriiseihin', and 'Toiminta lapsiperhelle'. Below these links is a section titled 'Vanhempainnetti' with the subtitle 'Vanhempainnetistä löydät tietoa ja tukea lapsiperheen arkeen.' The background of this section features a photograph of a diverse group of smiling people. At the bottom of the screenshot are three blue buttons with icons and text: 'SOITA, CHATTAA TAI KIRJOITA', 'TILAA LASTENHOITOAPUA', and 'KESKUSTELE'.

Nuortennetistä lisätietoa nuorelle

- Uutiset ahdistaa: [Uutiset ahdistaa - Nuortennetti](#)
- Turvassa vaikka pelottaa: [Turvassa, vaikka pelottaa - Nuortennetti](#)
- Kriittisesti netissä: [Kriittisesti netissä - Nuortennetti](#)
- [Treenaa lähdekritiikkiä \(nuortennetti.fi\)](#)
- [Vihapuhetta ja vastapuhetta \(nuortennetti.fi\)](#)
- Elämäniloa: [Elämäniloa - Nuortennetti](#)

Netti ja media

Näkökulmia nettiin, tukea mediataitoihin. Jokaisella on mahdollisuus tehdä netistä parempi paikka.

SOITA

KIRJOITA

CHATTAA

Tukea ja tietoa lapsille ja nuorille

MLL:n Nuortennetti
www.nuortennetti.fi

MLL:n maksuton ja luotettava
Lasten ja nuorten puhelin
p. 116 111

Chat ja nettikirjepalvelu
www.nuortennetti.fi/apua-ja-tukea

Tilaa MLL:n mediakasvatuksen
Ruutujen lumo-uutiskirje:
Ruutujen lumo -uutiskirje -
Mannerheimin Lastensuojeluliitto
(mll.fi)

Tilaa MLL:n koulujen uutiskirje:
Uutiskirjeet kouluille ja oppilaitoksille
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto
(mll.fi)

Kiitos!

Jos haluat auttaa

- Ryhdy kuukausilahjoittajaksi
- Tule vapaaehtoiseksi
- Liity jäseneksi

www.mll.fi/tue

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

LAPSET ENSIN